

Mehrabova Tamam Allahverdi qizi¹ **OĞUZ ANTROPONİMİNİN ETİMOLOGİYASINA DAİR**

«Oğuznamə»lərdəki xüsusi söz qruplarının varlığı təsadüfi xarakter daşımır. Həm də həmin söz qruplarından biri digərinin də işlənməsini təmin edir. Onların daxili vəhdəti, məcmusu onomastikani formalaşdırır. Məsələyə deyilən istiqamətdən yanaşdıqda onomastikada müstəqil xüsusi söz qrupu sayılan antroponimlər böyük Allahın ən çox sevdiyi varlığı dildə gerçəkləşdirən, yəni insanları xüsusi adlandıran sözlər olduğu üçün onomastik sistemin zirvəsində dayanır. Abidədə antroponimlər çoxdur. «Oğuznamə» sözü həmin antroponimlər içərisində daha çox diqqəti cəlb edir.

Tədqiqat obyektinin, yəni «Oğuznamə»nin əsasında Oğuz sözünün durması danılmaz həqiqətdir. Həmin leksik vahid «Oğuznamə» adının məna nüvəsidir. Oğuz, Oğuzlar və «Oğuznamə» bir-birindən fərqli anlayışları bildirən sözlərdir. Bizcə, Oğuz antroponim, Oğuzlar etnonim, «Oğuznamə» isə ktematoponimdir. Bunlar onomastik terminlərdir. Göstərilən sözlər arasında oxşarlıq, ümumilik onların onomastik mahiyyəti daşmasıdır. Oğuzlar, «Oğuznamə» adlarının kökü, başlanğıcı antroponimdir. Bu adların Oğuz sözü əsasında yaranması danılmaz həqiqətdir. Qısa desək, Oğuzlar, «Oğuznamə» Oğuz sözünün törəmələridir. Oğuzların tarixi qədimdir. Orkun Hüseyn Namik «Eskitürk yazılan» kitabında Oğuz adına ilk dəfə «Orxon» abidələrində rast gəldiyi yazmışdır. «Orxon» abidələrində oxuyuruq ki, Oğuzlar əvvəlcə altı boydan ibarət olmuşlar. Orada sonralar bu boyların sayının doqquza çatdırdığı göstərilir. Abidələrdə Oğuzların Barlıq yörəsində, VII əsrin ikinci yarısından sonra isə Tula çayı sahillərində yaşadığı və doqquz boydan ibarət olduğu qeyd edilmişdir. Onu da deyək ki, Faruq Sümərin «Oğuzlar» əsərində göstərilir ki, Kül tiqin və Bilgə xaqana aid kitabələrdə olan «üç oğuz süyü» (üç oğuz qoşunu) ifadəsindən Oğuzların həmin dövrlərdə Üç Oğuz və Altı Oğuz olmaqla iki qola ayrıldığını təxmin etmək olar. Müəllim fikrincə, VII əsrin əvvəllərində və ya ortalarında, yəni kitabələr yazıya alınarkən Oğuzların altı boydan ibarət olduğunu düşünmək daha düzgün olardı.

Əjdər Fərzəli bu mənada «Oğuz» sözünün mənşəyini nəzərdə tutaraq yazmışdır: «Oğuz sözü və Oğuzun özü haqqında insan, qəbilə başçısı, totem, tarixi və s kimi mövcud bilgiləri əsasən, fərziyyələri və onlardan alınan nəticələri göz önünə gətirdikdə araşdırıcıların sanki labirintə düşdüklerini görürsən» (59, 103) «Oğuz» sözünün mənşəyini öyrənmək haqlı olaraq türkologiya qarşısında duran zəruri problemlərdən hesab edilir. A.N.Kononov bu məsələyə həsr edilmiş məqalələrin elmi biblioqrafiyasını, M.Seyidov isə onlardan bir qisminin elmi şərhini vermişdir. Həmin biblioqrafiyadan və şərhədən bilmək olur ki, İ.N.Berezin «Oğuz» sözünün «uğur» fenomenik variantını qəbul edir və onu «ağuz»la (ilk südlə) əlaqələndirir. Q.Klinson, A.Şerbak, A.Liqetti, P.Pellio, O.Pritsaq, Y.Nemet və b. «Oğuz»un kökünü «ox» ilə bağlayırlar. A.Liqeti «uğuz» variantını qəbul edir və onu «uz» komponentinin cəm şəkilçisi «z» kimi izah edir. İ.Markvart «Oğuz»u «ox» və «uz» hissələrinə ayrılıb «ox» atan kişiler» kimi şərh edir. A.N.Kononov burada «uz»-un «insan» yox, «mahir adam», «usta» mənası daşdığı bildirir». A.N.Bernştam Oğuzu «öküz» sözündən yaranmış sanır. Ona görə ki, «öküz hunlarda totemdir». İ.Biçurin, M.Kazimbəy Oğuzu hun, şanyusu yəni əsilzadəsi Mete ilə əlaqələndirirlər. M.H.Təhmasib də «Oğuz»un «öküz»lə bağlılığını rəfdar çıxır. S.P.Tolstov türk dillərində üqüz sözünün «çay» və küz» mənasını səsləndiyini bildirir, Amu-Dərya çayının V əsrdə Okuz (mətdə Oks) adlandırıldığını yazır. Mahmud Kaşğariyə görə, «üqüz» türk sözü olub, Ceyhun və Fərat kimi hər çaya verilən ad olmuşdur. Ş.Cəmsidov ölkünün «ğuz» şəklində «yumru» «dik» «dik yer», «təpə» mənası daşdığını söyləyir.

M.Kaşğari yazmışdır: «Türk dillərində olan bir çox sular (çaylar), dərələr üqüz adı ilə adlanır». Oğuzun yer, təpə, ərəzi, ölkə məzmunu daşması da, qəbilə birləşməsinin adı olması da təbii, elmi-məntiqi baxımdan inandırıcıdır. Göründüyü kimi, Oğuz mürəkkəb təbiətli addır.

Oğuz müəyyən mənada simvolik ad deyə bilərik. Elə Oğuz dastanları bütövlükdə dünya-insan-etnos haqqında düşüncələrin simvolik işarəsidir. astanda poetikləşmiş simvollar mərkəzi mövqedə dayanan Oğuz münasibətdə aşkarlanır.

Oğuz antroponimi hərtərəfli və dərin leksik-semantik səviyyədə təhlililməyə, araşdırılmağa layiq sözdür. Oğuz adı onomastik leksikanın ən mühüm elementlərindən biridir. O, geniş informativ yüklü və zəngin semantikalı sözdür. Oğuz adına hələ Göy türk dövründə rast-gəlinir. Tokuz Oquz boy birliyindən başqa qədim türk yazılı abidələrindən IV Uybat bədəsində Uquz Alp antroponimi var. V.V.Bartoldun yazdığına görə, Urus xanın nəslindən Oqurcık Alp adlı bəy çıxmışdır.

Kültüg Bilgə «məşhur, şöhrətli Bilgə», Oğuz Bilgə «Oğuz boyundan olan Bilgə» mənasını ifadə edir.

Oğuzlar boy adı Oğuz şəxs adından törəmədir. Oğuzlar çox qədim tarixi olan və mürəkkəb inkişaf yolu keçən boylardır.

Oğuz sözünün mənşəyi barədə müxtəlif fikirlər söylənilmişdir. Onun mənası ilə bağlı tarixi əsərlərdə müəyyən məlumatlar vardır. Oğuzların türkmənlər olduğunu həmin əsərlərdən öyrənirik. Qazan xan dövrünə aid olan «Oğuz Kağan» dastanında «Oğuz» sözünün «İlk süd» mənasını verən «ağız», «oğuz» şəklində olduğu göstərilir.

Mahmud Kaşğarinin «Divani-luğat-it türk» əsərində ağuz sözü «ilk süd» mənasında verilmişdir. Bu gün də Azərbaycan dilinin qərb ləhcələrində inəyin doğduğu gün sağılan südü «birinci ağız», ertəsi gün sağılan südü «ikinci ağız» deyilir. Oğuz adını ağız «ilk süd» sözü ilə bağlayanlar fikirlərini onunla əsaslandırırırlar ki, Oğuz anadan olanda anasının bircə gün əmmişdir. Dastanda belə bir məlumat da var ki, Oğuz xana sarayda doğulduğu üçün Oğuz adı verilmişdir.

Araşdırıcılardan Y.Markvart «Oğuz»un mənasını izah etmək üçün həmin sözü «ok+uz» şəklində vermişdir. Yəni onun «ok+uz» kəlmələrindən əmələ gəldiyini göstərmişdir.

¹ADPU, Azərbaycan dili və onun tədrisi texnologiyası kafedrasının dosenti mehrabovat@gmail.com

Y.Markvartın fikrinə, ok «ok», uz «adam» deməkdir. Oğuz «oxlu adamlar» mənasındadır. Bu fikir elm aləmində qəbul olunmamışdır. Bunun səbəbi türk dillərində «adam» mənasında «uz» sözünün olmamasıdır.

D.Sinor Oğuz adını «öküz» zoonimi ilə bağlayır. L.Berezin D.Sinorun fikrinə qarşı çıxmış, Oğuz sözünün «tosun» mənasında işləndiyini irəli sürmüşdür. Bu fikir də elm aləmində qəbul olunmur. Çünki türk dilində və dialektlərində «tosun» mənasını verən oğuz sözünə rast gəlinmir.

Y.Hamilton isə Oğuz adını «oğuş» sözündən törədiyini bildirir. Oğuş sözü Göy türk kitabələrində «ailə» və «əqrəbə» mənalarında işlənmişdir.

Macar alimi Y.Nemetə görə, Oğuz Ok+zden» Ok oymak mənasındadır. Bu fikir də etirazla qarşılanmış və özünə tərəfdar tapa bilməmişdir.

Türkoloqların çoxu bu sözü qəbilə, tayfa mənasını əks etdirən «ok» və kəmiyyət şəkilçisi «uz» şəklində izah edirlər. Oğuz sözünün bu şəkildə təhlilinin daha çox ağılabatan olduğunu söyləyirlər. Buna əsaslanırlar ki, tarixən iki böyük qoldan ibarət olan oğuzların bir boyu «Bozok», ikinci qolu isə «Üçok» adlanmışdır.

Şəxs adları hərbi və inzibati rütbə adlarından fərqləndirilmişdir. Daha doğrusu, onlar eyni köklü olmadıqlarından mənaca uyğun gəlməmişlər. Keçmiş dövrlərdə türk qəbilə başçıları, hökmdarları, onların ailə üzvləri bəzən də türk kökü olmayan adlar, rütbələr də daşmışlar. «Oğuznamə»lərdə işlənmiş bir çox adlar söylənilən fikirləri təsdiqləyir.

Qədim türklərdə şəxsin əsl daimi adının yaranmasında müəyyən faktorların rolu olmuşdur. Şəxsin özü, doğulduğu şərait, mühit, şəxsin xarici görünüşü, müəyyən zamanlarda baş verən tarixi hadisələr böyüyəndə göstərdiyi igidliklər, qəhrəmanlıqlar dediyimizə nümunə ola bilər.

L.N.Qumilyov yazır ki, qədim türklərdə şəxs uşaqlıq dövründə bir adla, gəncliyində başqa bir adla, yetkinlik zamanı isə yaşına uyğun olaraq üçüncü bir adla tanınardı. Şəxsin göstərdiyi igidlik və qəhrəmanlıqlardan asılı olaraq onun sayı çox ola da bilərdi. Şəxsin ad alması onun fəaliyyətindən, qəbilə qarşısında göstərdiyi xidmətlərdən asılı idi. Lakin şəxs ikinci dəfə igidlik adı alandan sonra o ancaq bu adla şöhrətlənərdi, əvvəlki adı isə tədricən unudulardı.

Qədim türklərin ad vermədə bir amillərə əsaslanmaları məlumdur. Ən qədim zamanlarda şəhər, böyük yaşayış məntəqəsi, eləcə də sərkərdə, dövlət başçıları adlandırılarkən bəzi dilxarici amilləri antroponimlərin yaranma mənbələri kimi qiymətləndirmək mümkündür. Müəyyən mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlər-bütövlük, alilik, möhtəşəmlik şəxs adlarının formalaşmasına güclü təsir göstərmişdir. Ad və ya ləqəb şəxsin dövlətdəki, cəmiyyətdəki mövqeyi barədə aydın təsəvvür yaratmışdır. «Oğuznamə»lərdəki şəxs adlarının leksik-semantik təbiətinin, onların mahiyyətinin müəyyən anlayışlarla bağlılığı həqiqətdir. Abidədə antroponimlər qəhrəmanlıq, böyüklük, müdriklik, yüksəklik, alilik, möhtəşəmlik, kübarlıq, gözəllik, xoşbəxtlik, qohumluq, düzlük və s. anlayışları formalaşdırmışdır.

«Oğuznamə»lərdə ümumtürk mənşəli antroponimlər alınmalardan müqayisədilməz dərəcədə çoxdur. Yaradan, Tanrı, Oğuz, Ay, Günəş, Ulduz, Dəniz, Qara xan, Urum Kağan, Uruz bəy, Qıpçak bəy, Kmıq, İt Barak, İrki Ata, Toğrul, Çağrı bəy, Kmıq, Qazıqurd, Salvur Dingli bəy və s. adlar dediyimizə nümunə ola bilər.

Ulu Tanrının ən çox sevdiyi canlı insandır. Hər bir insanın özünə məxsus xüsusi adı vardır. «Oğuznamə»lərdəki antroponimlər ayrı-ayrı şəxslərə aid olduqlarına görə müəyyən məna bildirirlər, onlar mənaları və üslubi rəngarəngliyi ilə seçilirlər.

«Oğuznamə»lərdəki antroponimlərin geniş üslubi funksiyalarda çıxış etmələri müşahidə olunur. Bu abidədə müxtəlif mənalı antroponimlər xüsusi maraq doğurur. «Oğuznamə»lərdə antroponimlərin aid edildikləri şəxslərin xarakterik əlamətləri ilə bağlılıqlarından da danışmaq olar. Buradakı antroponimlərin çoxu motivləşmiş sözlərdir. Yəni onların daxili formasını müəyyən etmək mümkündür. Fəzlullah Rəşidəddinin «Oğuznamə»sində Oğuzun oğulları barədə yazılır:

«Altı oğuldan ən böyüyün adı Gün idi, yəni Günəş, ikincisinin adı Ay, yəni ay (mah), üçüncüsünün adı Yulduz, yəni ulduz (setarə), dördüncüsünün adı Gök, yəni göy (aseman), beşincisinin adı Taq- yəni dağ (kuh) və altıncısının adı Deniz, yəni dəniz (dəyra) idi». Oğuzun oğlanlarının adlarının yaranma prinsipini aid olduqları varlıqların mifoloji mənaları ilə bağlı izah etmək mümkündür.

Onu da deyək ki, «Oğuznamə»lərdəki antroponimlər simvolik səciyyəlidir. Abidənin simvolik zənginliyi bunu deməyə əsas verir. Bu isə təbiidir, çünki «Oğuznamə»lərdə real və mifik düşüncələrin daxili vəhdətini görürük. Həmin daxili vəhdət, yəni real, həqiqi və əfsanəvi, mifik və gerçək cəhətlər abidənin daxili mahiyyətindən, onun xalq yaradıcılığı məhsulu, folklor nümunəsi olmasından irəli gəlir. Göstərilən səbəbdən abidədə şifahi xalq yaradıcılığına məxsus xüsusiyyətlərin qabarıq əks olunmasına normal hal kimi yanaşmalıyıq. Bütün bunlar onomastik vahidlərin araşdırılması, təhlili zamanı nəzərə alınmalıdır. Məsələn, folklorə aid mənbələrlə tanışlıqdan məlum olur ki, şəxsin əsl, daimi adının yaranması məsələsinin müəyyən dilxarici amillərlə birbaşa bağlılığı yaddan çıxmamalıdır. Yəni adın yaranmasında şəxsin özü, doğulduğu şərait, xarici görünüşü, o dövrdə baş verən hadisələr, böyüdükdə göstərdiyi igidlik və qəhrəmanlıqlar mühüm rol oynamışlar. Qədim türk antroponimlərinin adlandırdıqları şəxslər barədə müəyyən informasiya vermə xüsusiyyəti vardır. Abidəyə məxsus adlarda məcazilik, simvolik əlamətlər güclüdür. Məsələn, Dastanda Oğuz Xaqan haqqında oxuyuruq:

«Anadan olanda Oğuzun üzü mavi, ağzı atəş kimi qırmızı, saçı özü, qaşları qara idi. Anasını bircə dəfə əmdi, daha əmmədi. Danışmağa başladı, yemək istədi. Qırx günə böyüdü. Oğuzun ayaqları öküzə, bədəni qurda, köksü ayıya bənzəyirdi. Böyürləri tükü idi». Yazılı ədəbiyyat nümunələrində hər hansı bir şəxsi belə səciyyələndirmək yolverilməzdir. Çünki insanın xarici görünüşünə aid elioən bu əlamətlər həqiqətdən uzaqdır. Lakin «Ouznamə» şifahi xalq ədəbiyyatı abidəsi olduğu üçün Oğuz Xaqanın üzünün mavi olması, anasını bircə dəfə əmib, daha əmməməsi, qırx günə böyüməsi, ayaqlarının öküzə, bədəninin

qurda, köksünün ayıya bənzədilməsi, böyürünün tüklülüüyü bizdə təəccüb doğurmur. Oğuz mənəvi dünyasının informasiya mənbəyidir.

«Oğuznamə»də oğuzların mifoloji görüşlərinin parlaq təzahürünü görürük. Əski mifik inancları əks etdirən abidələrdə bu cür bənzətmələr, şişirtmələr təbii qarşılanır. «Oğuznamə»lər türk epik mədəniyyətində spesifik hadisədir. Özündə arxaik və tarixi şüuru yaşadan həmin abidənin lüğət tərkibi də fərqləndirici xüsusiyyətləri ilə seçilməlidir. Dastandakı antroponimlər türk tarixində başlıca rol oynayan oğuzların izlərini yaşadır. Oğuzçuluq güclü etnik düşüncə tərzidir. Oğuzçuluq özündə bir neçə tarixi dövrün xatirələrini, fəthat dövrünün fəlsəfəsini yaşadan hərəkətdir. Oğuzçuluq hərəkəti, oğuzçuluq motivləri Oğuz dastanlarının mərkəzi surəti olan Oğuzu türk epik ənənəsində Tanrı oğlu, əcdad, ilk insan, dövlətin, hərbi strukturun yaradıcısı kimi tanıdır. Oğuz oğuzların milli qəhrəmanı, xilaskarı səviyyəsinə yüksəlir. Bütün bunlar Oğuz antroponiminin mənasının çəkisini təşkil edir. Oğuz antroponiminin mənasının tamlığında müəyyən motivlər əsas rol oynamışdır. Bunlardan ən təsirlisi, güclüsü Tanrı oğlu motividir. Oğuz dövlətin, hərbi quruluşun yaradıcısının xüsusi adıdır. Türk epik ənənəsində Oğuz adının əsas, mərkəzi mövqedə dayandığı, daha doğrusu, həmin antroponimin semantik nüvə təşkil etdiyi «Oğuznamə» motivləri zaman və məkan baxımından uzun bir yol keçərək, Oğuz Yabqu dövlətində (IX-XII) milli dastan kimi formalaşmış, özündə etnokosmoqonik mifləri dastan janrı tələbinə uyğun şəkildə qorumuş, onların arxaik düzümünü saxlamışdır. Həm mifoloji, həm də dastan kimi uzun müddət türk etnik mədəniyyətində yaşayan «Oğuznamə» motivləri özündə bir neçə tarixi dövrün xatirələrini, faktlarını gerçəkləşdirərək Elxanilər dövründə Oğuzçuluq hərəkətinin ideoloji bazasına çevrilmişdir. Abidənin məzmununun açılmasında, qaranlıq, mürəkkəb məsələlərin durulmasında xüsusi adlar dəyərli rol oynayır. Bu informasiyada oğuzların mifoloji, tarixi mədəni şüuru görünür.

Oğuz dastanı türklərin etnik mədəniyyətində əlamətdar hadisədir. Oğuz dastanında şəxs adlarının formalaşmasını insan təfəkkürünün inkişafı, onun digər varlıqlara, mənəvi aləmə münasibəti ilə bağlamaq lazımdır.

Ədəbiyyat

1. Axundov A.A. «Kitabi-Dədə Qorqud» Azərbaycan dilinin qədim abidəsi kimi // Kitabi-Dədə Qorqud (məqalələr toplusu). Bakı: Elm, 1999, s. 176-179.
2. Axundov A.A. Torpağın köksündə tarixin izləri. Bakı: Gənclik, 1983.
3. Çobanov M. Azərbaycan antroponimiyasının əsasları. Tbilisi
4. Əzizxan Tannverdi. «Kitabi-Dədə Qorqud»da şəxs adları. Bakı: Elm, 1999, 157 s.
5. Qurbanov A.M. Azərbaycan onomastikası. Bakı: APl-nin nəşri, 1986, 147 s.
6. Qurbanov A.M. Azərbaycan dilinin onomologiyası. Bakı: Maarif, 1988.

Oğuz antroponiminin etimologiyasına dair

Xülasə

«Oğuznamə»lər xalqımızın soykökü ilə bağlıdır. O, türklərin şifahi təfəkkürünün yazıya alınmış məhsuludur. «Oğuznamə»lərdə türklərin «qan yaddaşı» əks olunmuşdur. Ona görə də bu dastanlarda əcdadlarımızın dil faktları ilə yanaşı etnik düşüncəsi, mifik və gerçək baxışları araşdırılmalıdır.

Onu da deyək ki, «Oğuznamə»lərdəki antroponimlər simvolik səciyyəlidir. Abidənin simvolik zənginliyi bunu deməyə əsas verir. Bu isə təbii, çünki «Oğuznamə»lərdə real və mifik düşüncələrin daxili vəhdətini görürük. Həmin daxili vəhdət, yəni real, həqiqi və əfsanəvi, mifik və gerçək cəhətlər abidənin daxili mahiyyətindən, onun xalq yaradıcılığı məhsulu, folklor nümunəsi olmasından irəli gəlir. Göstərilən səbəbdən abidədə şifahi xalq yaradıcılığına məxsus xüsusiyyətlərin qabarıq əks olunmasına normal hal kimi yanaşmalıyıq. Bütün bunlar onomastik vahidlərin araşdırılması, təhlili zamanı nəzərə alınmalıdır. Məsələn, folklorə aid mənbələrlə tanışlıqdan məlum olur ki, şəxsin əsl, daimi adının yaranması məsələsinin müəyyən diltarixi amillərlə birbaşa bağlılığı yaddan çıxmamalıdır. Yəni adın yaranmasında şəxsin özü, doğulduğu şərait, xarici görünüşü, o dövrdə baş verən hadisələr, böyüdükdə göstərdiyi igidlik və qəhrəmanlıqlar mühüm rol oynamışlar. Qədim türk antroponimlərinin adlandırdıqları şəxslər barədə müəyyən informasiya vermə xüsusiyyəti vardır.

Açar sözlər: onomastik vahid, antroponim, dastan, folklor

Summary

"Oguznames" are connected with the roots of our people. It is a written product of the oral thinking of the Turks. The "blood memory" of the Turks is reflected in the "Oguzname". Therefore, in these sagas, along with the linguistic facts of our ancestors, ethnic thinking, mythical and real views must be investigated. It should also be noted that the anthroponyms in the "Oguzname" are symbolic. The symbolic richness of the monument gives grounds to say so. And this is natural, because in the "Oguzname" we see the inner unity of real and mythical thoughts. This internal unity, that is, real, real and legendary, mythical and real features, stems from the inner essence of the monument, its product of folk art, the example of folklore. For this reason, it is normal for the monument to reflect the features of oral folk art. All this should be taken into account during the study and analysis of onomastic units. For example, it is clear from acquaintance with folklore sources that the question of the formation of a person's real, permanent name is directly related to certain external factors. In other words, the person himself, the conditions of his birth, his appearance, the events that took place at that time, the courage and heroism he showed when he grew up played an important role in the formation of the name. Ancient Turkic anthroponyms have the ability to provide certain information about the people they call.

Keywords: onomastic unit, anthroponym, saga, folklore

Резюме

«Огузнамы» связаны с корнями нашего народа. Это письменный продукт устного мышления турок. «Кровавая память» турок отражена в «Огузнаме». Следовательно, в этих сагах, наряду с лингвистическими фактами наших предков, необходимо исследовать этническое мышление, мифические и реальные взгляды.

Также следует отметить, что антропонимы в «Огузнаме» носят символический характер. Об этом дает основание символическое богатство памятника. И это естественно, ведь в «Огузнаме» мы видим внутреннее единство реальных и мифических мыслей. Это внутреннее единство, то есть реальное, реальное и легендарное, мифическое и реальное, происходит из внутренней сущности памятника, его произведения народного творчества, образца фольклора. По этой причине в памятнике нормально отражены особенности устного народного творчества. Все это следует учитывать при исследовании и анализе ономастических единиц. Например, из знакомства с фольклорными источниками понятно, что вопрос образования настоящего, постоянного имени человека напрямую связан с определенными внешними факторами. То есть сам человек, условия, в которых он родился, его внешний вид, события, происходившие в то время, а также мужество и героизм, которые он проявил, когда он вырос, сыграли важную роль в формировании имени. Древнетюркские антропонимы обладают способностью предоставлять определенную информацию о людях, которых они называют.

Ключевые слова: ономастическая единица, антропоним, сага, фольклор./

RƏYÇİ: dos.E.Vəliyeva